

نام ازدیکتا

کلیه آزمایشها و تحقیقات مربوط به اجرای این
پروژه در سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران ،
پژوهشگاه فناوریهای نوین و در پژوهشکده
بیوتکنولوژی این مرکز اجرا شد.

دانشگاه پیام نور

دانشکده کشاورزی

گروه بیوتکنولوژی

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته: مهندسی بیوتکنولوژی کشاورزی

عنوان:

بیان پتیدهایی از ویروس هپاتیت C در گیاه تراریخته سیب زمینی

استاد راهنمای اول:

سرکارخانم دکتر حمیده افقی

استاد راهنمای همکار:

جناب آقای دکتر فرزین روحوند

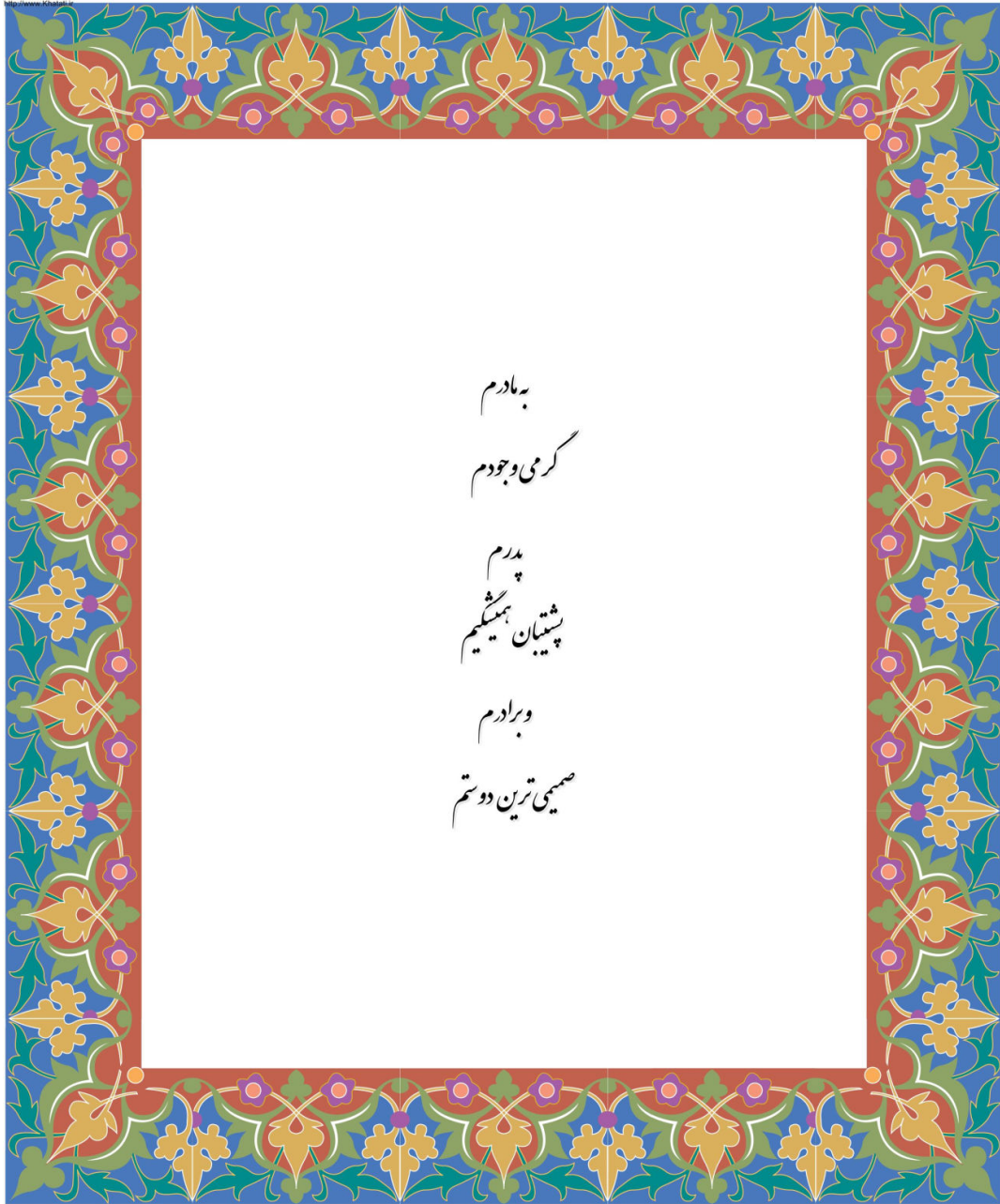
استاد مشاور:

جناب آقای دکتر غلامرضا بخشی خانیکی

نگارش:

پانته آ قدسی نصیر آبادی

اسفند ماه هزار و سیصد و هشتاد و هشت

به مادرم
گرمی وجودم
پدرم
پشتیان همیشگیم
وبرادرم
صمیمی ترین دوستم

بهاره قدردان اسادم سرکار خانم دکتر حمیده انصاری که افتخار نگاردی ایشان نصیبم شد، خواهیم بود.
بر این امید که در کنار بهره‌گیری از علم ایشان مهربانی، صبر، حوصله، و گذشت را نیز نزدشان تمرین کرده باشیم.
بر خودی دانم که از زحمت بی‌دینج، تلاشهای بی‌وقفه و راهبهای ارزشندان اساذ کرامی در طول انجام این پروژه شکر و قدردانی نمایم.

و بسیار سپاسگذارم از پرسنل صمیمی پژوهشکده بیوتکنولوژی
سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران بویژه: نیش گلگون
که با گذاره روینی و صبر بسیار مراد انجام این پروژه کمک و یاری کردند.

یاد و خاطره دوستی بهمنران عزیزم خانمانا شیرینی، شادی آقا تروینی و سیده سنگ سنیدی جادودان.

فهرست مطالب:

فصل اول کلیات

۱	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- تعریف بیوتکنولوژی گیاهی
۳	۱-۲-۱- سابقه پیدایش
۵	۳-۱- زراعت ملکولی و گیاهان نو ترکیب
۵	۱-۳-۱- تولید پروتئین های نو ترکیب در گیاهان
۷	۲-۳-۱- مزایای استفاده از گیاهان تراریخته بعنوان راکتورهای زیستی
۹	۴-۱- واکسنهای گیاهی
۱۰	۱-۴-۱- اهمیت تولید واکسنهای مشتق شده از گیاهان
۱۱	۲-۴-۱- گونه های گیاهی
۱۲	۳-۴-۱- مصرف خوراکی واکسن و پاسخهای آنتی بادیهی سیستمیک و مخاطی
۱۲	۴-۴-۱- سلامتی و پذیرش عمومی واکسنهای خوراکی
۱۳	۵-۴-۱- نمونه هایی از واکسنهای گیاهی تولید شده
۱۷	۵-۱- واکسنهای ذرات شبه ویروسی VLP
۱۹	۶-۱- سیب زمینی
۲۰	۱-۶-۱- اهمیت سیب زمینی در بیوتکنولوژی
۲۱	۷-۱- هپاتیت C
۲۲	۱-۷-۱- شیوع هپاتیت C در جهان و ایران
۲۲	۲-۷-۱- پاتوژنیسیته هپاتیت C
۲۳	۳-۷-۱- مبارزه با هپاتیت C با درمان زود هنگام
۲۴	۴-۷-۱- واکسن هپاتیت C
۲۵	۵-۷-۱- ویروس هپاتیت C

۲۶	۶-۷-۱- پروتئینهای HCV ژنوم و
۲۸	۷-۷-۱- پروتئین های ساختمانی HCV
۲۹	۸-۷-۱- چرخه زندگی HCV
۳۲	۸-۱- همسانه سازی ژنی
۳۳	۱-۸-۱- مراحل اصلی فرایند همسانه سازی
۳۳	۲-۸-۱- ناقلین کلونینگ یا وکتورها
۳۴	۳-۸-۱- پلاسمید در مهندسی ژنتیک
۳۴	۴-۸-۱- نقش E.coli ء در بیوتکنولوژی
۳۵	۵-۸-۱- روشهای وارد کردن حاملها به داخل میزبان
۳۶	۹-۱- انتقال ژن
۳۶	۱-۹-۱- انتقال ژن به گیاه
۳۷	۲-۹-۱- بیان موقت
۳۹	۳-۹-۱- آگرواینفیلتراسیون
۴۰	۴-۹-۱- بیان پایدار
۴۱	۱۰-۱- تراریختی با استفاده از آگروباکتریوم
۴۱	۱-۱۰-۱- آگروباکتریوم
۴۲	۲-۱۰-۱- نقش آگروباکتریوم و پلاسمید Ti در ایجاد تومور تاجی
۴۳	۳-۱۰-۱- پلاسمید Ti در آگروباکتریوم
۴۴	۴-۱۰-۱- موتانهای پلاسمید Ti
۴۶	۱۱-۱- ناقلین مبتنی بر آگروباکتریوم
۴۸	۱-۱۱-۱- اجزای استاندارد یک ناقل دوتایی
۴۸	۲-۱۱-۱- مزیت‌های استفاده از یک سیستم دوتایی در مقایسه با ناقل تلفیق شونده
۴۸	۳-۱۱-۱- انتقال ژن به سلول گیاه با واسطه آگروباکتریوم

۴۹	۴-۱۱-۱- مراحل انتقال ژن به سلول گیاه با واسطه آگروباکتریوم
۴۹	۵-۱۱-۱- مزیت‌های ترانس فورماسیون بر پایه آگروباکتریوم
۵۰	۶-۱۱-۱- معایب ترانس فورماسیون بر پایه آگروباکتریوم
۵۰	۱۲-۱- بررسی بیان ژن در گیاه تراریخته
۵۰	۱-۱۲-۱- ژنهای نشانگر
۵۱	۲-۱۱-۱- ژنهای گزارشگر
۵۲	۳-۱۲-۱- نشانگرهای گزینشگر
۵۳	۴-۱۲-۱- انواع نشانگرها
۵۴	۱۳-۱- میزان بیان ژن در گیاه تراریخته
۵۵	۱۴-۱- خاموشی ژن در گیاهان تراریخته
	فصل دوم مواد و روشها:
۵۷	۱-۲- مواد مورد استفاده
۵۷	۱-۱-۲- مواد و آنزیمها
۵۷	۲-۱-۲- پلاسمیدها و باکتریها
۶۰	۳-۱-۲- محیطهای باکتریایی و آنتی بیوتیک ها
۶۰	۱-۳-۱-۲- محیط LB
۶۰	۲-۳-۱- تهیه استوک آنتی بیوتیک های مورد نظر
۶۱	۳-۳-۱-۲- عملکرد آنتی بیوتیکها
۶۲	۴-۱-۲- محیطهای کشت گیاهی
۶۲	۱-۴-۱-۲- محیط کشت رشد رویشی MS
۶۳	۱-۱-۴-۱-۲- طرز تهیه استوک 10X عناصر پر مصرف محیط MS
۶۴	۲-۱-۴-۱-۲- طرز تهیه محلول مادری 100X عناصر کم مصرف
۶۴	۳-۱-۴-۱-۲- طرز تهیه محلول مادری آهن Fe-Chalate.10X

۶۴	۲-۱-۴-۱-۴- طرز تهیه محلول مادری ویتامین ها و مواد آلی 100X
۶۵	۲-۴-۱-۲ - محیط کشت غده زایی MSP
۶۵	۳-۴-۱-۲ - محیط کشت جوانه زنی MLS
	۲-۲ - روشها
۶۶	۱-۲-۲ - تهیه سلول مستعد <i>E.coli</i>
۶۷	۱-۱-۲-۲ - ساخت بافر FB
۶۷	۲-۱-۲-۲ - ساختن mop
۶۷	۲-۲-۲ - ترنسفورماسیون پلاسمید به سلولهای مستعد <i>E.coli</i>
۶۹	۳-۲-۲ - استخراج پلاسمید از باکتری به روش Mini Prepration
۷۱	۴-۲-۲ - استخراج پلاسمید از باکتری در مقیاس انبوه
۷۲	۵-۲-۲ - محلولهای مربوط به تخلیص پلاسمید
۷۲	۱-۵-۲-۲ - بافر GET
۷۳	Potassium Solution- ۲-۵-۲-۲
۷۳	Lysis Buffer -۳-۵-۲-۲
۷۳	۴-۵-۲ - محلول فنل، کلروفرم و ایزوآمیل الکل
۷۴	۶-۲-۲ - واکنش زنجیر پلیمرز یا PCR
۷۴	۷-۲-۲ - الکتروفورز
۷۵	۱-۷-۲-۲ - ساخت ژل آگارز
۷۶	۲-۷-۲-۲ - بافر TBE
۷۶	۳-۷-۲-۲ - بافر TE
۷۷	۴-۷-۲-۲ - طرز تهیه استوک اتیدیوم بروماید
۷۷	۸-۲-۲ - تعیین غلظت DNA

۷۸	۹-۲-۲- هضم آنزیمی
۷۹	۱۰-۲-۲- Ethanol Percipitation رسوب دهی با استفاده از اتانل
۸۰	۱۱-۲-۲- Low melting DNA از ژل تخلیص
۸۲	۱۲-۲-۲- اتصال یا Ligation
۸۳	۱-۱۲-۲-۲- پرتوکل کیت فرمانتاس برای عمل Ligation
۸۵	۱۳-۲-۲- تهیه سلولهای مستعد و ترانسفورماسیون مستقیم اگروباکتریوم
۸۶	۱۴-۲-۲- القا و رشد ریز غده های سیب زمینی
۸۷	۱۵-۲-۲- تراریخت کردن صفحات ریز غده
۸۹	۱۶-۲-۲- استخراج DNA ژنومی با روش CTAB بافر
۹۱	۱۷-۲-۲- ساخت بافر CTAB یا بافر استخراج DNA ژنومی از سلولهای گیاهی
۹۱	۱۸-۲-۲- استخراج پروتئین به روش Maison
۹۲	۱۹-۲-۲- ساخت بافر استخراج پروتئینی
۹۲	۲۰-۲-۲- تست الیزا (ELISA)
۹۴	۲۱-۲-۲- اندازه گیری مقدار پروتئین
۹۵	۲۲-۲-۲- روش برادفورد
۹۵	۲۳-۲-۲- روش تهیه معرف برادفورد
	فصل سوم نتایج
۹۸	۱-۳- طراحی پرایمر و تکثیر ژن پلی توپ
۹۹	۱-۱-۳- مشخصات پرایمرهای استفاده شده در این پروژه
۱۰۰	۲-۱-۳- توالی ژن HBs Ag-fused Polytope
۱۰۰	۲-۳- انجام تست PCR جهت تکثیر ژن پلی توپ
۱۰۱	۳-۳- مرحله آماده سازی و تخلیص و هضم پلاسمید pBI121
۱۰۱	۱-۳-۳- مرحله آماده سازی

- ۱۰۲ ۲-۳-۳- مرحله استخراج
- ۱۰۲ ۳-۳-۳- مرحله هضم
- ۱۰۳ ۱-۳-۳- تایید ملکولی انجام عمل هضم
- ۱۰۴ ۲-۳-۳-۳- جداسازی قطعات جدا شده توسط آنزیمهای برشی
- ۱۰۵ ۴-۳- مرحله آماده سازی و تخلیص و هضم محصول PCR ژن پلی توپ
- ۱۰۵ ۱-۴-۳- مرحله آماده سازی و تخلیص ژن
- ۱۰۵ ۲-۴-۳- مرحله هضم آنزیمی ژن پلی توپ
- ۱۰۵ ۵-۳- مرحله اتصال یا Ligation پلاسمید و محصول هضم شده به هم
- ۱۰۶ ۱-۵-۳- تایید ملکولی حضور ژن پلی توپ در پلاسمید pBI121
- ۱۰۶ ۶-۳- مرحله انتقال یا Transformation
- ۱۰۶ ۱-۶-۳- تهیه سلولهای مستعد
- ۱۰۷ ۲-۶-۳- شناسایی کلونیهای ترانسفورم شده در محیط گزینشگر
- ۱۰۷ ۳-۶-۳- تایید ملکولی حضور ژن پلی توپ در کلونی های رشد یافته در محیط گزینشگر
- ۱۰۷ ۱-۳-۶-۳- کلونی PCR با پرایمرهای ژن پلی توپ
- ۱۰۸ ۲-۳-۶-۳- PCR پلاسمیدهای استخراج شده با پرایمرهای پلی توپ
- ۱۰۸ ۳-۳-۶-۳- تایید ملکولی کاست تولید شده در پلاسمید pBI121 نو ترکیب
- ۱۱۱ ۷-۳- مرحله آماده سازی و ترانسفورماسیون در آگروباکتریوم
- ۱۱۲ ۱-۷-۳- تایید ملکولی حضور پلاسمید نو ترکیب در کلونیهای رشد کرده در محیط گزینشگر
- ۱۱۲ ۱-۱-۷-۳- کلونی PCR از کلونیهای رشد کرده در محیط گزینشگر
- ۱۱۲ ۲-۱-۷-۳- تست PCR از پلاسمیدهای استخراج شده از آگروباکتریوم
- ۱۱۳ ۸-۳- کشت گیاه میزبان
- ۱۱۶ ۹-۳- تراریختی گیاه توسط آگروباکتریوم های حاوی پلاسمید نو ترکیب
- ۱۲۰ ۱۰-۳- تست PCR از DNA ی استخراج شده از گیاه تراریخت

- ۱۲۰ - ۱۱-۳ تست الیزا جهت بررسی بیان ژن پلی توپ در گیاه تراریخته
- ۱۲۱ - ۱۲-۳ اندازه گیری مقدار پروتئین به روش برادفورد
- ۱۲۳ - ۱۳-۳ توالی پروتئین تولید شده
- ۱۲۳ - ۱-۱۳-۳ توالی اسید آمینه پلی توپ ۲
- ۱۲۳ - ۲-۱۳-۳ توالی اسید آمینه HBs-Polytope 2
- ۱۲۴ - ۳-۱۳-۳ توالی اسید آمینه HBs-Polytope 2 بصورت three letter

۱۲۵ فصل چهارم بحث و پیشنهادات

۱۳۷ منابع

شکلها و جداول:

- ۶ جدول شماره ۱-۱- مهمترین کاربردهای گیاهان تراریخت
- ۱۰ جدول شماره ۲-۱- مقایسه سیستمهای تولید پروتئینها و واکسنهای نو ترکیب انسانی
- ۶۰ جدول شماره ۱-۲- مواد لازم برای تهیه LB
- ۶۱ جدول شماره ۲-۲- غلظت محلولهای مادری و مورد استفاده در محیطهای کشت گیاهی و باکتریایی
- ۶۳ جدول شماره ۳-۲- مقادیر لازم عناصر پر مصرف محیط MS
- ۷۴ جدول شماره ۴-۲- غلظت مواد استوک و مورد استفاده در واکنش PCR
- ۹۷ جدول شماره ۵-۲- نسبتهای بکار رفته در سنجش غلظت پروتئین به روش برادفورد
- ۱۲۱ جدول شماره ۱-۳- نتایج حاصل از اندازه گیری غلظتهای مختلف BSA جهت رسم منحنی استاندارد
- ۲۷ شکل ۱-۱- ژنوم و پروتئینهای HCV
- ۳۲ شکل ۲-۱- ورود به سلولهای هدف اولین قدم عفونت HCV
- ۴۱ شکل ۳-۱- گالهایی که توسط آگروباکتریوم ایجاد شده اند
- ۴۲ شکل ۴-۱- نقشه شماتیک پلاسمید Ti
- ۴۵ شکل ۱-۵- تراریخته کردن گیاه تنباکو با استفاده از آگروباکتریوم
- ۴۶ شکل ۶-۱- اولین قدم در ترانسفورماسیون سلولهای گیاهی با استفاده از آگروباکتریوم تومفاسینس
- ۵۸ شکل ۱-۲: نقشه پلاسمید pcDNA 3.1
- ۵۹ شکل ۲-۲- پلاسمید pBI121، همراه سایتهای برشی آنزیمهای برشی محدود الاثر
- ۹۸ شکل ۱-۳- شمای شماتیکی ژن HBs Ag-fused Polytope با سایتهای برشی آن
- ۹۸ شکل ۲-۳- شکل شماتیک پلاسمید گیاهی pBI121 با سایتهای برشی آن
- ۹۹ شکل ۳-۳- شکل شماتیک کلون شدن ژن پلی توپ در پلاسمید pBI121

- شکل ۳-۴- تکثیر ژن پلی توپ با پرایمرهای اختصاصی آن ۱۰۱
- شکل ۳-۵- پلاسمیدهای pBI121 استخراج شده ۱۰۲
- شکل ۳-۶- هضم پلاسمید pBI121 با آنزیمهای برشی ۱۰۳
- شکل ۳-۷- هضم پلاسمید pBI121 با آنزیمهای برشی ۱۰۴
- شکل ۳-۸- دیدن باندهای 750bp بعد از مرحله اتصال ژن پلی توپ و پلاسمید pBI121 جهت تایید عمل Ligation ۱۰۶
- شکل ۳-۹- کلونی PCR از کلونیهایی رشد کرده در محیط آنتی بیوتیک دار برای تایید حضور ژن پلی توپ در داخل کلونیهایی DH5α ۱۰۷
- شکل ۳-۱۰- پلاسمیدهای استخراج شده از کلونیهایی ترانسفورم شده جهت تایید حضور ژن پلی توپ در داخل پلاسمید ۱۰۸
- شکل ۳-۱۱- شمای ملکولی پلاسمید pBI121 همراه سایت‌های برشی آن ۱۱۰
- شکل ۳-۱۲- انجام PCR تاییدی با پرایمرهای pCaMV و NOS جهت تایید کاست نو ترکیب تولید شده در پلاسمید pBI121 ۱۱۱
- شکل ۳-۱۳- کلونی PCR از کلونیهایی رشد کرده در محیط آنتی بیوتیک دار برای تایید حضور ژن پلی توپ در داخل کلونیهایی آگروباکتریوم ۱۱۲
- شکل ۳-۱۴- پلاسمیدهای استخراج شده از کلونیهایی ترانسفورم شده آگروباکتریوم جهت تایید حضور ژن پلی توپ در داخل پلاسمید ۱۱۳
- شکل ۳-۱۵- گیاهچه‌های سیب زمینی وارسته‌های کاردال و مارفونا کشت شده در محیط مغذی MS ۱۱۴
- شکل ۳-۱۶- اضافه کردن محیط غده زایی به گیاهچه‌های حاوی شرایط ۱۱۵
- شکل ۳-۱۷- تولید ریز غده‌های سیب زمینی در شرایط دمایی پایین و تاریکی بعد از حدود ۲ ماه ۱۱۵
- شکل ۳-۱۸- ریز غده‌های آلوده شده با آگروباکتریوم حاوی پلاسمید نو ترکیب ۱۱۶
- شکل ۳-۱۹- اولین جوانه‌های تولید شده در محیط MLS حاوی آنتی بیوتیک ۱۱۷

- شکل ۳-۲۰- جوانه های اولیه غیر تراریخت که در محیط گزینشگر حاوی آنتی بیوتیک
نتوانستند به رشد خود ادامه دهند
- شکل ۳-۲۱- جوانه های ثانویه تولید شده از ریز غده های تراریخت
- شکل ۳-۲۲- انتقال جوانه های ثانویه تولید شده به ارلنهای حاوی MLS مایع حاوی آنتی
بیوتیک و هورمون
- شکل ۳-۲۳- گیاهچه های تراریخت در محیط گزینشگر حاوی آنتی بیوتیک
- شکل ۳-۲۴- گیاهچه های غیر تراریخت در محیط گزینشگر حاوی آنتی بیوتیک
- شکل ۳-۲۵- DNA استخراج شده از گیاه تراریخته
- شکل ۳-۲۶- منحنی استاندارد برادفورد جهت تعیین غلظت نمونه مجهول

چکیده

در سالهای اخیر نسل تازه ای از واکسنها بنام واکسنهای چند اپی توپی توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. این نوع از واکسنها با در کنار هم قرار دادن اپی توپهای شناخته شده مربوط به یک یا چند میکروارگانسیم بصورت ژن یا پپتید درست می شوند و باعث تحریک سیستم ایمنی بصورت اختصاصی می گردند و مخصوصا در مورد ویروسهایی مثل HCV که جهش زایی بالایی دارند، بسیار مورد توجه قرار گرفته اند. استفاده از گیاهان تراریخته نیز برای تولید واکسنهای درمانی انسانی یا حیوانی بسیار مورد توجه می باشد. واکسنهای گیاهی، مزیت های زیادی از جمله عدم نیاز به زنجیره سرد در طول حمل و نقل، هزینه پایین تهیه و تولید، انبارداری آسان و مایه کوبی راحت، دارند. در این پروژه، ژن سنتتیک پلی توپ HBs-Polytope2 داخل پلاسمید نگهدارنده (+) pcDNA 3.1، بعد از تکثیر با پرایمرهای اختصاصی، وارد جایگاه ژن GUS در پلاسمید pBI121 که یک ناقل دو تایی گیاهی است، شد. بعد به باکتری *E. coli DH5α* ترانسفرم شد و بعد از بررسی صحت کاست نو ترکیب حاصل و انجام عمل هضم با آنزیمهای برشی مربوطه، با استفاده از روش شوک حرارتی به *Agrobacterium tomefasiens*، سویه *pGV 3850*، منتقل شد. از کلونیهای تولید شده در محیط گزینشگر حاوی کانامایسین برای انتقال به ریز غده های سیب زمینی وارپته کاردال از راه زخمی کردن غده استریل و آلوده کردن آنها با این باکتری، استفاده شد. گیاهان تراریخت در محیط کشت اختصاصی حاوی آنتی بیوتیکهای کانامایسین و سفاتوکسیم، بازرایی شدند. در آنالیز ملکولی گیاهان تراریخت با روش PCR بانندی با طول حدود ۷۵۰bp مربوط به ژن کلون شده دیده شد و آنالیز پروتئین نیز با روش ELISA، انجام گرفت.

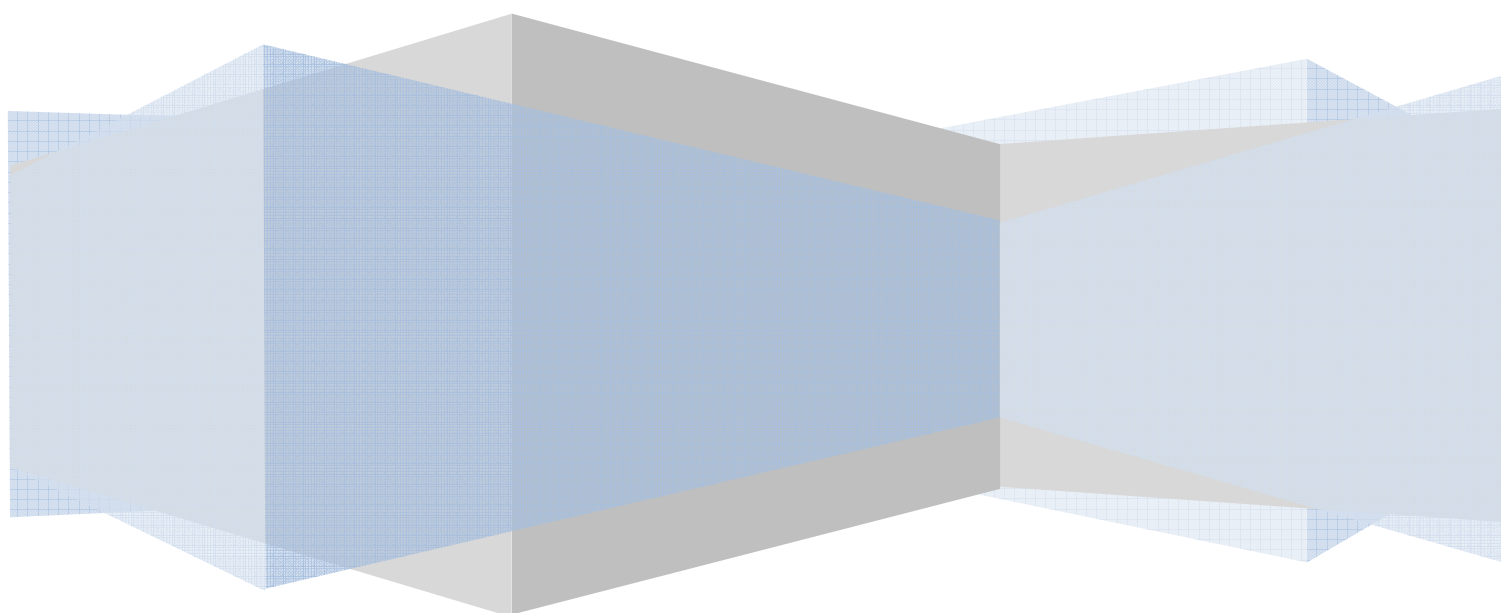
نتایج این مطالعه نشان می دهد که این پروتئین شیمریک نو ترکیب در گیاه سیب زمینی به خوبی بیان و پردازش شده و این گیاه احتمالا از کارایی اولیه لازم به منظور بررسی ایمنی زایی بعنوان کاندیدای واکسن در حیوان حساس آزمایشگاهی برخوردار می باشد.

واژگان کلیدی:

ویروس هپاتیت C، واکسن های پلی توپ، گیاه تراریخته

کلیات

مقدمه :

در حال حاضر ویروس هپاتیت C اولین عامل سرطان کبد، سیروز و هپاتیت مزمن درجهان می باشد و تلاش برای تحقیق در مورد امکان ساخت یک واکسن پروفیلاکتیک (پیشگیر) یا درمانی برای آن به شدت ادامه دارد. مطالعات انجام شده نشان می دهد که برخلاف ایمنی ذاتی و همورال سیستم ایمنی سلولی و به ویژه سلولهای T اختصاصی^۱ CD4⁺ و CD8⁺ (که با اثر روی پروتئینهای ویروس مانند (NS5^۲ و NS4, NS3, E2^۳, E1, CORE) نقش بسیار مهمی را در کنترل ویروس دارا میباشد. سلولهای CD8⁺ اولین و مهمترین سلولهای عمل کننده در برقراری ایمنی هستند و سلولهای CD4⁺ نیز در مهار موتاسیونهایی که منجر به فرار ویروس از دست سیستم ایمنی میشوند، کمک کننده اند. از آنجاییکه حذف ویروس همراه با پاسخ قوی و چندگانه سلولهای CD8⁺ می باشد، تحریک سیستم ایمنی سلولی و CTLs^۴ برای مبارزه با این ویروس به شدت تحت مطالعه قرار گرفته است و روشهای مختلفی در این راستا مد نظر است که از این میان می توان به استفاده از پروتئینهای نو ترکیب و ذرات شبه HCV^۵ به اشکال مختلف اشاره کرد. [۴۸، ۵۵، ۶۷، ۷۴]

در حال حاضر تنها راه مقابله با این ویروس و کنترل عوارض آن استفاده همزمان از PEG-IFN α و ریبوایرین است که بسته به ژنوتیپ ویروس، باعث کنترل تکثیر ویروس می گردد. در میان اجزاء مختلف HCV که تا کنون بعنوان واکسن استفاده شده است، پروتئین هسته ای بعلت ثبات توالی آن در ژنوتیپ های مختلف و دخالت در پاتوژنز ویروس و گلیکوپروتئین های پوششی بعلت شرکت در اتصال ویروس به گیرنده موجود بر سطح هپاتوسیتها از دیرباز مورد توجه بوده است.

[۴۹، ۵۳، ۷۱]

---

^۱ cluster of differentiation

^۲ Non structural protein

^۳ envelope

^۴ Cytotoxic T Lymphocyte

^۵ Hepatitis C Virus

محصول واکسنهای نو ترکیب در گیاهان می تواند بر بعضی از مشکلات بزرگ هنگام استفاده از واکسنهای سنتی یا ساب یونیت در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ، فائق آید. مشکلاتی نظیر: امکان تهیه و تولید واکسن ، احتیاج به "زنجیره های سرد" از محل تولید تا محل استفاده از واکسن و وابستگی آنها به تزریق.

واکسنهای مشتق شده از گیاهان با این مشکلات روبرو نیست. در کشورهای توسعه یافته واکسنهای گیاهی با توجه به هزینه پایین ، برای برنامه های واکسیناسیون انبوه و استفاده وسیع از واکسیناسیون برای استفاده های دامپزشکی، سطح ایمنی را بالا برده است. تا امروز خیلی از گونه های گیاهی برای تولید واکسن مورد استفاده قرار گرفته اند. مطالعات اولیه روی تنباکو و سیب زمینی بود ولی امروزه گوجه فرنگی، موز، ذرت، کاهو،... نیز مورد استفاده قرار گرفته است. انتخاب گونه گیاهی مهم است و اگر واکسن بصورت خوراکی مطرح باشد ، گیاه خوراکی مد نظر قرار می گیرد.

محدودیتی در بیان انواع آنتی ژن ها در گیاه وجود ندارد. بیان پایدار در حال حاضر به دو صورت مطرح می شود: الحاق ژن بیگانه در داخل ژنوم هسته ای و یا داخل ژنوم کلروپلاست. واکسنهای مشتق شده از گیاهان از آلودگیها با پاتوزنهای حیوانی کاملاً پاک می باشد، علاوه بر آن DNA گیاه با DNA حیوانی عمل متقابل ندارد و ویروسهای نوترکیب گیاهی به سلولهای پستانداران حمله نمی کنند.

اگرچه این دانش هنوز در مراحل اولیه پیشرفت می باشد ولی یافته های آزمایشگاهی و نتایج آن چشم انداز روشن و موفقی را برای واکسنهای خوراکی گیاهی در آینده رقم می زند. [۳۳]

۲-۱ - تعریف بیوتکنولوژی گیاهی:

فنونی که از موجودات زنده برای ساخت یا تغییر محصولات، ارتقا کیفی گیاهان یا حیوانات و تغییر صفات میکروارگانیسمها برای کاربردهای ویژه استفاده می‌کند، را زیست فناوری یا بیوتکنولوژی می‌گویند. زیست فناوری به لحاظ خصوصیات ذاتی خود دانشی بین رشته‌ای است، در تعریف دیگر زیست فناوری یا بیوتکنولوژی به مفهوم استفاده از روشهای مهندسی ژنتیک و کشت بافت در تولید گونه‌های جدید میکروارگانیسمها، گیاهان و حیوانات است. در این روش، ژنهای خاصی از یک موجود زنده به دیگری انتقال می‌یابد و بدین ترتیب صفات خاصی در یک گونه جدید ظاهر می‌شود که نتیجه آن ایجاد یک موجود با خصوصیات ویژه یا ایجاد صفات برتر در همان موجود خاص است.

۱-۲-۱- سابقه پیدایش:

سابقه استفاده از میکروارگانیسمها برای تولید مواد خوراکی نظیر سرکه، ماست و پنیر به بیش از ۸ هزار سال قبل برمی‌گردد. کاربردهای سنتی زیست فناوری شامل اصلاح نباتات و دام، تهیه نان، ماست و پنیر بوده است و پس از آن تولید پادزیست‌ها (آنتی بیوتیک‌ها)، انسولین انسانی و اینترفرون علوم آزمایشگاهی و امروزه مهندسی ژنتیک می‌باشد، در حال حاضر با توجه به افزایش بی رویه جمعیت و نیاز به تأمین مواد غذایی این جمعیت رو به تزاید، زیست فناوری کشاورزی مورد توجه خاص می‌باشد و محصولات تراریخته گوناگون پرمحصول و مقاوم کشاورزی مانند ذرت، برنج، سویا، گوجه فرنگی، گندم تولید و استفاده از تکنیک‌های نوین زیست فناوری در افزایش تولید شیر و گوشت دام موثر واقع شده‌اند. تأمین سلامت از طریق تولید داروهای نو ترکیب و واکسن‌ها، دستیابی به روش‌های درمان کم هزینه بیماری‌ها و یافتن درمان بیماری‌های لاعلاج و تشخیص سریع تر و مؤثرتر بیماری‌های گوناگون از جمله بیماری‌های ژنتیکی از وظایف زیست فناوری پزشکی است. حذف مؤثر آلاینده‌های محیطی خطرناک از محیط زیست با استفاده از میکروارگانیسم‌های پالایشگر آلودگی و استفاده از تکنیک‌های حفظ، نگهداری و حراست از ذخایر ژنتیکی کشور از جمله کاربردهای زیست فناوری در زمینه محیط زیست است. زیست فناوری همچنین تولید محصولات که